

HANNU HYTTINEN

ROBERT

Monien elämänvaiheiden tamperelaisjuutari

"Ole kiitetty ja korkeasti kunnioitettu kolmiyhteinen Jumala, kun minäkin synniltä vaivattu saan nyt uskoa itseni Jumalan lapseksi ja Jeesuksen kanssaperilliseksi."

Robert Alexander Grönfors

Kannen kuvassa on toripäivä Tampereen Kauppatorilla (nyk. Keskustori) vuonna 1893.

Kuva: Daniel Nyblin / Museovirasto

Persoonia lestadiolaisuudessa 1

Hannu Hyttinen

Robert

Monien elämänvaiheiden tamperelaissuutari

© 2024 Hannu Hyttinen

Kustantaja: BoD · Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8497-6

Sisällys

Lukijalle.....	7
----------------	---

1. Nuoruus Messukylässä	9
2. Tampereelle	13
3. Lestadiolaisuuteen.....	19
4. Suutari.....	26
5. Kenkätehtailija	34
6. Vaikeita vuosia	43
7. Uusi aika.....	48
8. Vireä vanhuus	58

Liite 1. Aatu Laitisen kirje Robert Grönforsille vuonna 1891	66
Liite 2. Robert Grönforsin kirje Aatu Laitiselle vuonna 1898	68
Liite 3. Elämäkerrallinen kirjoitus 1925	72
Liite 4. Kirjoituksia Aamulehdessä 1919–1926.....	90

Lukijalle

Olin kerran Helsingissä käydessäni selailemassa Kansalliskirjaston Pohjoissalissa olevia laatikoita, joissa säilytetään mikrofilmikorteille tallennettua kansalliskokoelmaa. Tarkoitukseni oli etsiä niistä nimimerkin R. A. G. kirjoittama lyhyt elämäkerrallinen kirjoitus vuodelta 1925. Tuohon kirjoitukseen viitataan Tampereen esikoislestadiolaisuuden historiaa käsittelevissä teksteissä ja olisin ollut halukas lukemaan, mitä kirjoituksessa kerrotaan. Kyseistä mikrofilmikorttia ei kuitenkaan löytynyt oikealta paikaltaan. Etsimme sitä yhdessä lukusalissa olleen henkilökuntaan kuuluvan päivystäjän kanssa, mutta filmikorttia ei löytynyt. Päivystäjä kysyi minulta, tiedänpö, kuka nimimerkin taakse kätkeytyvä henkilö oli. Tiesinhän minä, R. A. G. oli Robert Alexander Grönforsin nimimerkki.

Tilasin tämän jälkeen paperikappaleen kyseisestä kirjoituksesta lukusaliin seuraavaksi kerraksi, kun olin menossa Kansalliskirjastoon. Vastauksena tullessa sähköpostissa luki, että kyseinen elämäkerta on mikrofilmikortilla, ja voisin mennä lukemaan sen sieltä. Olin hieman skeptinen, kun menin kirjastoon. Kun filmikorttia oli jo kerran etsitty yhdessä henkilökunnan kanssa, niin löytyisikö sitä tälläkään kerralla. Minua odotti kuitenkin yllätys, kun avasin filmikorttilaatikon. Etsimäni kortti oli oikealla paikallaan ja vieläpä valmiiksi pystyyn nostettuna, että löytäisin sen helposti. Kortti oli siis ilmeisesti ollut edellisen lukijan jäljiltä vain hieman väärässä kohdassa ja löytynyt tarkemmin etsittäessä. Joku muukin oli ollut kiinnostunut Robert Grönforsin elämänsä vaiheista. Pääsin nyt lukemaan, mitä hän oli elämästään kirjoittanut.

Robertin kirjoitus ei tarjonnut kovin paljon yksityiskohtaista tietoa hänen elämästään. Kiinnostus hänen persoonaansa ja elämänsä vaiheita kohtaan kuitenkin heräsi. Halusin tietää lisää siitä, mitä hänen elämässään oli tapahtunut niiden nuoruusvuosiin sijoittuvien tapahtumien

jälkeen, joista hän kirjoitti tarkemmin. Tämän tarinan selvittämisessä oli kuitenkin hieman hankala päästä alkuun. Ymmärsin Robertin tarinan monivaiheisuuden vasta huomattessani, että haku R. A. Grönforsin nimellä Kansalliskirjaston sähköisestä lehtiarkistosta tuottaa lähes kuusisataa tulosta. Hän oli elämänsä aikana ollut lehtien palstoilla elämäkertakirjoituksessa kirjoittamiensa vaiheiden lisäksi monessa muussakin yhteydessä.

Sitkeä tiedonhaku paljasti esikoislestadiolaisuuden historian lisäksi myös Tampereen kaupungin laajenemiseen ja kenkäteollisuuden varhaishistoriaan liittyvän tarinan, joka kuuluu ehdottomasti yhdeksi kertomukseksi lestadiolaisten persoonallisuuksien vaiheista kertovaa kirjoitussarjaa, jonka ensimmäinen osa tämä julkaisu on.

Robert Grönforsin kuoleman 90-vuotispäivänä

18.10.2024

Hannu Hyttinen

1. Nuoruus Messukylässä

Kertomuksemme alkaa elokuun 18. päivästä vuonna 1851, jolloin Hantanpään kartanon Spinnin torpassa asuvalle suutari Hardvig Grönforsille ja hänen vaimolleen Sofia Gustavalle syntyi poika. Lapsi oli kirkonkirjojen mukaan pariskunnan kymmenes ja hänen äitinsä oli pojan syntyessä jo 47-vuotias. Kasteessa poika sai nimekseen Robert Alexander. Perheen lapsista kolme oli kuollut pienenä ja kaksi vanhinta oli jo aikuisia. Robertilla oli siis syntyessään neljä kotona asuvaa sisarusta, joista nuorin oli kuusi vuotta häntä vanhempi.

Aikalaislähteiden mukaan Spinnin torppa sijaitsi *”Sorinahteen takana, Lempäälään erkanevan tien haarassa”*. Paikka oli suunnilleen lidesjärvestä Pyhäjärveen laskevan Viinikanojan puolivälissä. Vaikka torppa oli vain reilun kilometrin päässä Tampereen keskustasta, kuului se Messukylän pitäjään. Tuohon aikaan Tampere oli noin 4000 asukkaan pieni teollisuuskaupunki, jonka keskellä sijaitsi 1820-luvulla englantilaisen

Konstantin Hakulin / Vapriikin kuva-arkisto

Tampere vuonna 1863, jolloin 12-vuotias Robert asui Spinnin torpassa hieman kaupungin ulkopuolella.

James Finlaysonin perustama Finlaysonin tehdas. Kaikki Tammerkosken itäpuoliset alueet kuuluivat Messukylään.

Robertin koti oli tuon ajan keskiluokkainen torppariasunto, jossa asuva torppari maksoi torppansa vuokran maanomistajalle tyypillisesti tekemällä päivätöitä eli taksvärkkiä vuokranantajan tilalla. Robertin isä oli ahkera työmies, joka oli raivannut ylitöinään kiviseen mäenrinteeseen viljelysmaata perheensä elinolojen parantamiseksi. Varsinaiselta ammatiltaan Robertin isä oli suutari. Robert mainitsee elämäнкerrallissessa kirjoituksessaan, että hänen isällään oli 4–5 miestä työssä. Työn luonnetta hän ei mainitse, mutta voimme olettaa kyseessä olleen suutarin ammatin, joka näyttäisi kannattaneen niin hyvin, että kenkiä on tarvittu tekemään useampia työntekijöitä.

Svante Lagergrén / Museovirasto

Robertin muistelemaa torikauppaa Tampereen kauppatorilla. Kuvan salonkipuodit eli pilaripuodit tuhoutuivat tulipalossa vuonna 1878. Niiden paikalle rakennettiin nykyinen 1890 valmistunut Tampereen raatihuone.

Robert Grönforsin vaiherikas elämä kietoutuu niin Tampereen kenkäteollisuuden varhaisvaiheisiin kuin kaupungin kehitykseen ja kaupunkilaisten elämään erityisesti 1800-luvun jälkipuoliskolla. Hänelle itselleen merkittävimmäksi muodostui side esikois-lestadiolaiseen herätysliikkeeseen, minkä ansiosta hänen tarinansa ei painunut unohduksiin, vaan säilyi meidän päiviimme asti.

9 789528 084976